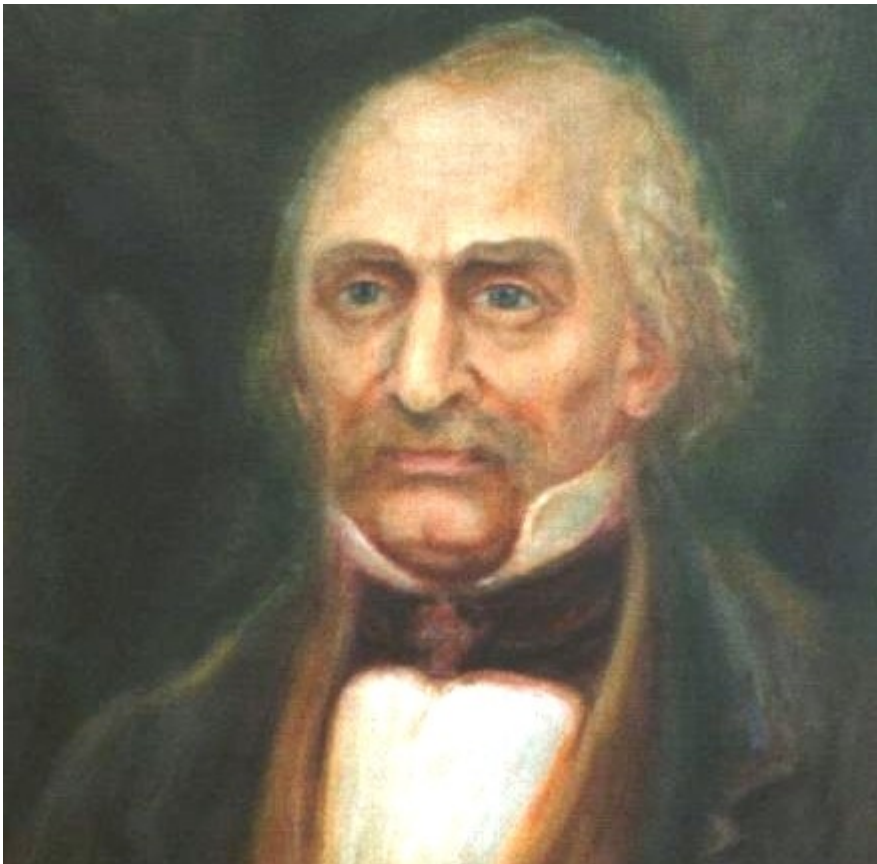

Tvorba Donelaitise vznikala na Malé Litvě a byla určena čtenářům v Prusku: především kněžím litevského původu, tzn. vrstevníkům Donelaitise. Je možné, že úryvky z *Metai* používal při kázání. Donelaitis však ve své tvorbě vůbec nerefletoval Velkou Litvu a tamní Litevce. V jeho tvorbě ještě nejsou žádné známky národního obrození či státoprávního smýšlení. Sociální obzor *Metai* je „uzavřen“ pouze v lokální vesnické komunitě Litevců, tento text má především morální poslání, nikoli obrozenecké.

POČÁTKY LITEVSKÉHO NÁRODNÍHO OBROZENÍ V POLOVINĚ 19. STOLETÍ

Hlavní aspekty předurčující vývoj litevského obrození:

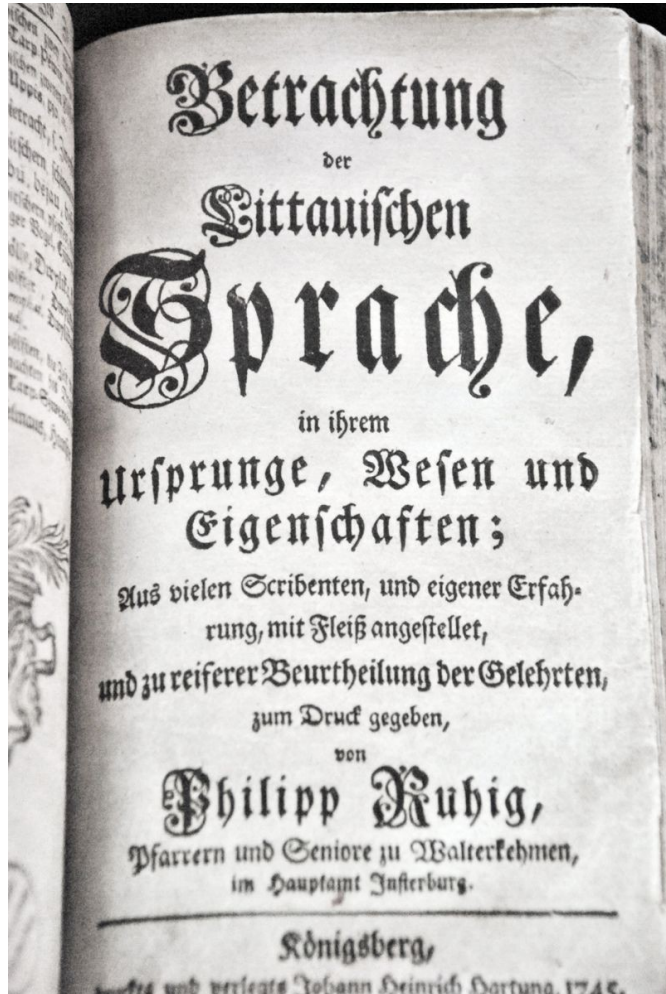
1. Postupný vzestup etnické identity: nejednoznačný vztah litevské a polské šlechty (příklad: Dionizas Poška (1765 – 1830) a jeho *Baublys* – první litevské muzeum, 1812).

POČÁTKY LITEVSKÉHO NÁRODNÍHO OBROZENÍ V POLOVINĚ 19. STOLETÍ

Hlavní aspekty předurčující vývoj litevského obrození:

2. Postupný vzestup etnické identity: první náznaky litevské jazykové emancipace. Příklad:

Philipp Ruhig

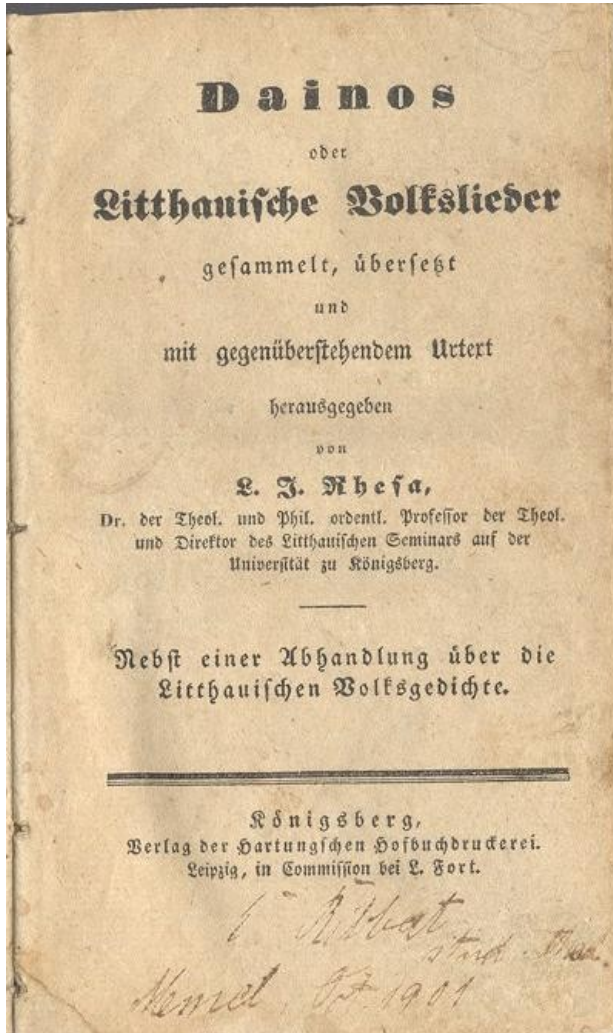
Rozbor litevského jazyka a jeho původu, podstaty a vlastností, 1745, Královec

Obhajoba litevštiny jako svébytného, starého a hodnotného jazyka.

POČÁTKY LITEVSKÉHO NÁRODNÍHO OBROZENÍ V POLOVINĚ 19. STOLETÍ

Hlavní aspekty předurčující vývoj litevského obrození:

3. Postupný vzestup etnické identity: lidová slovesnost v hledáčku intelektuálů. Příklad:

Ludwig Rhesa

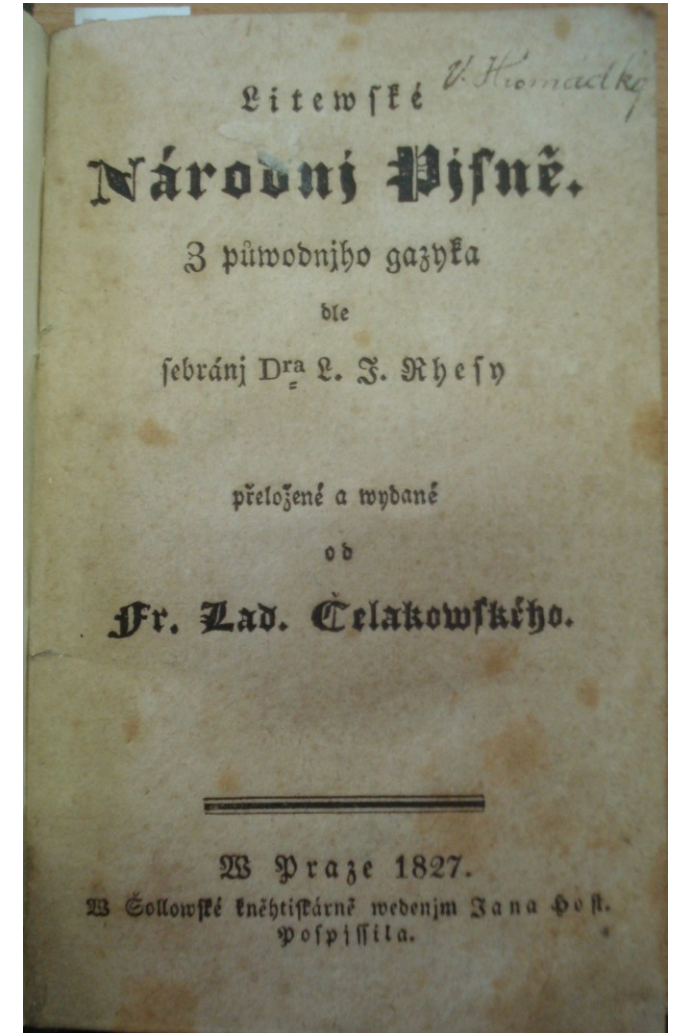
*Dainos oder Litthauische
Volkslieder*, 1825, Královec

První sbírka litevských
národních písní.

**František Ladislav
Čelakovský**

Překlad Rhesovy
sbírky litevských
písní, Praha 1827

Počátky české
baltistiky.

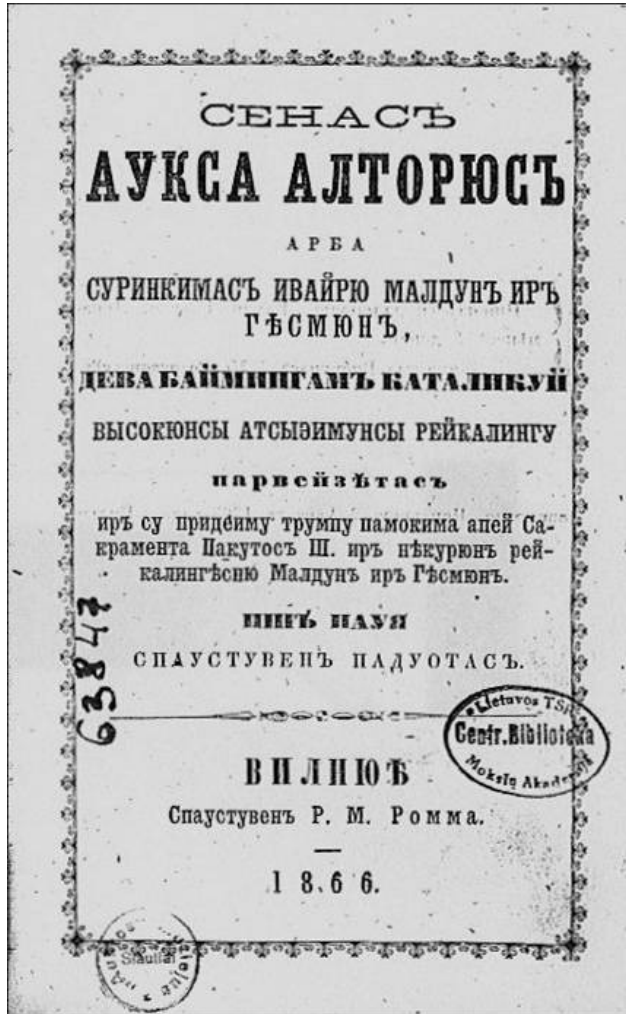
František Ladislav
Čelakovský
(1799-1852)
Zakladatel české baltistiky

POČÁTKY LITEVSKÉHO NÁRODNÍHO OBROZENÍ V POLOVINĚ 19. STOLETÍ

Hlavní aspekty předurčující vývoj litevského obrození:

4. Represe po povstáních 1830 a 1863. Konfiskace majetků. ZÁKAZ TISKU V LATINCE

Michail Muravjev (1796 – 1866)

Generální gubernátor Litvy 1864-1865.

Iniciátor zákazu tisku latinkou.

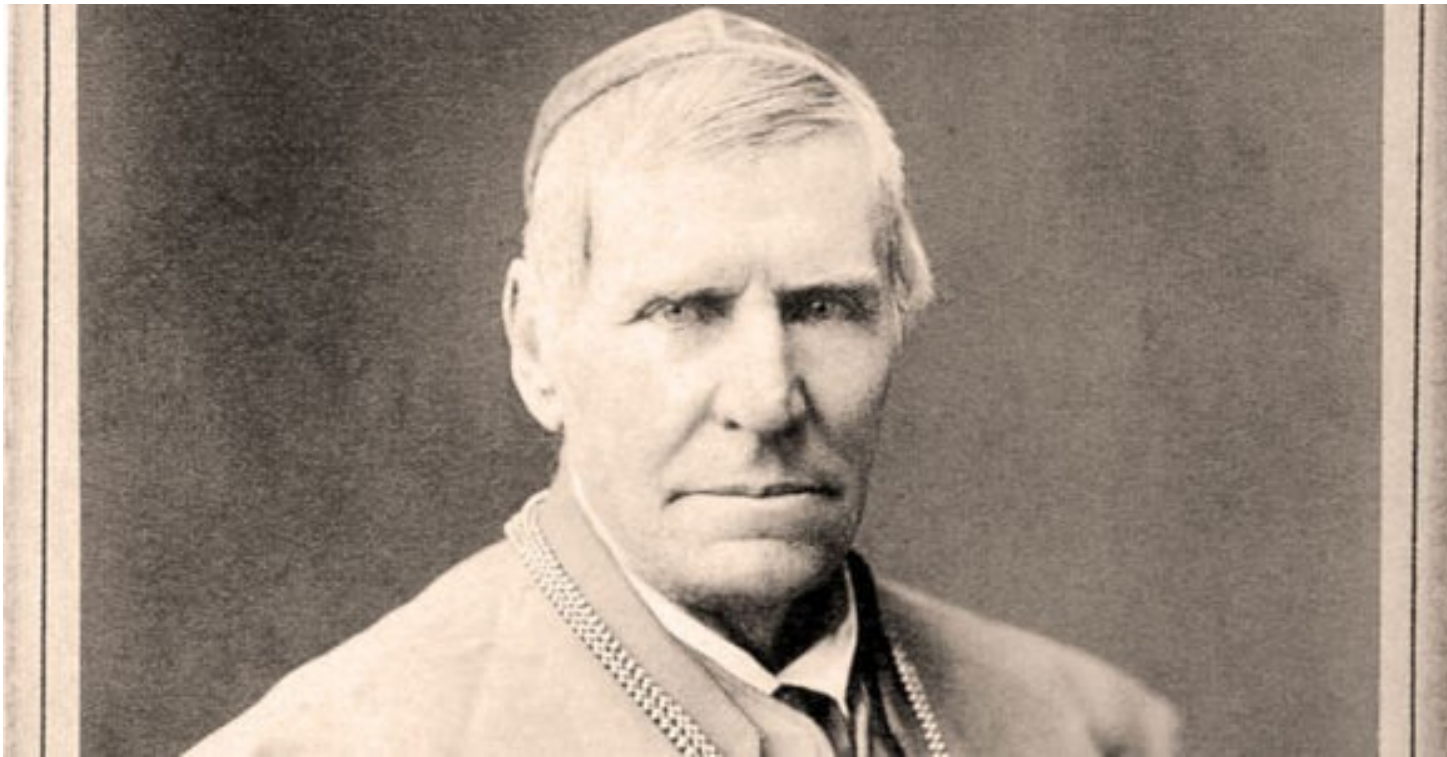
Vlevo: příklad „litevského“ tisku
ruským písmem (tzv. graždankou).

POČÁTKY LITEVSKÉHO NÁRODNÍHO OBROZENÍ V POLOVINĚ 19. STOLETÍ

Hlavní aspekty předurčující vývoj litevského obrození:

5. Katolická církev v ohrožení Ruské říše: stmelující nebezpečí.

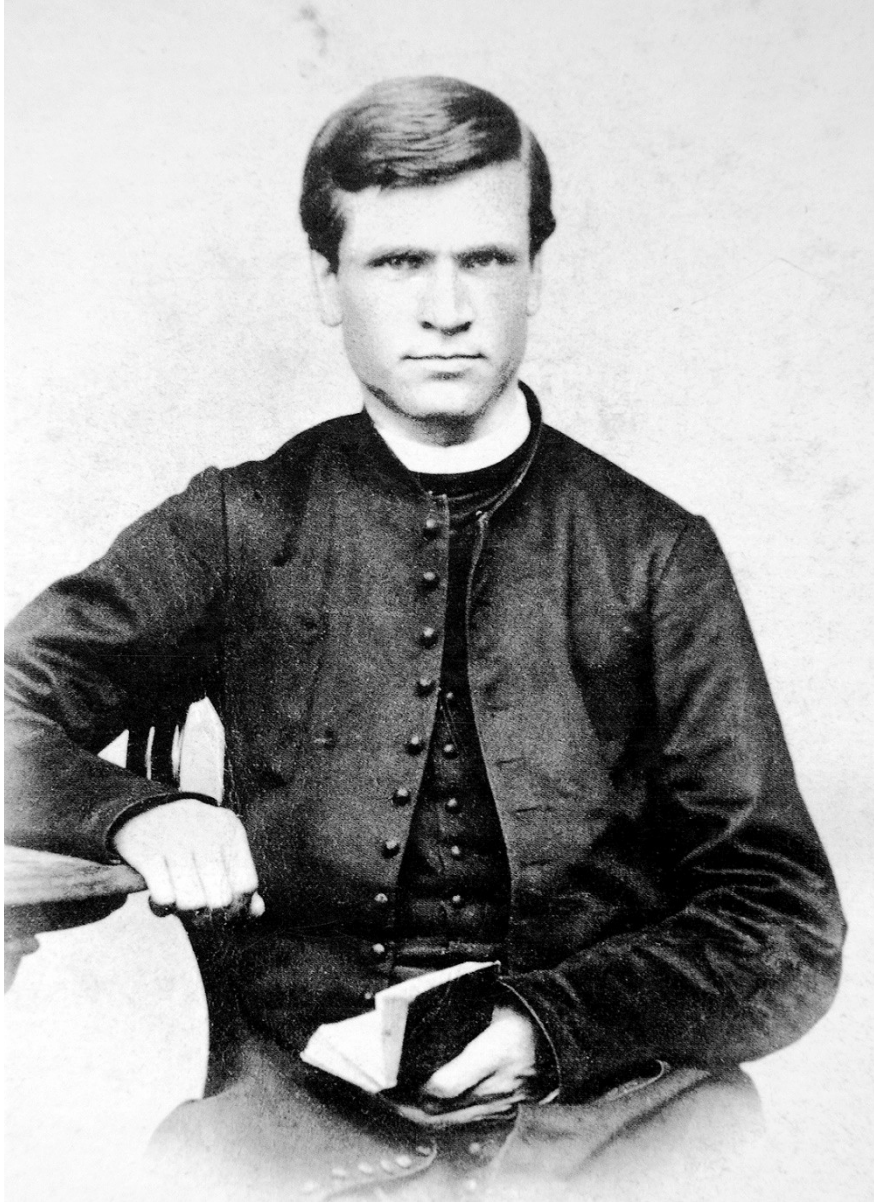
Motiejus Valančius (1801 – 1875). Žemaitický biskup od roku 1850

Hnutí střízlivosti (od roku 1858)

Konspirační síť pro pašování knih (1867-1904) –
Knygnešystė

Valančius byl první skutečnou autoritou Litevců. Hnutí střízlivosti a pašování zakázaných knih jsou prvními masovými projevy Litevců jako dnešního etnika.

**POČÁTKY LITEVSKÉHO NÁRODNÍHO OBROZENÍ
V POLOVINĚ 19. STOLETÍ**

Antanas Baranauskas (1835 – 1902)

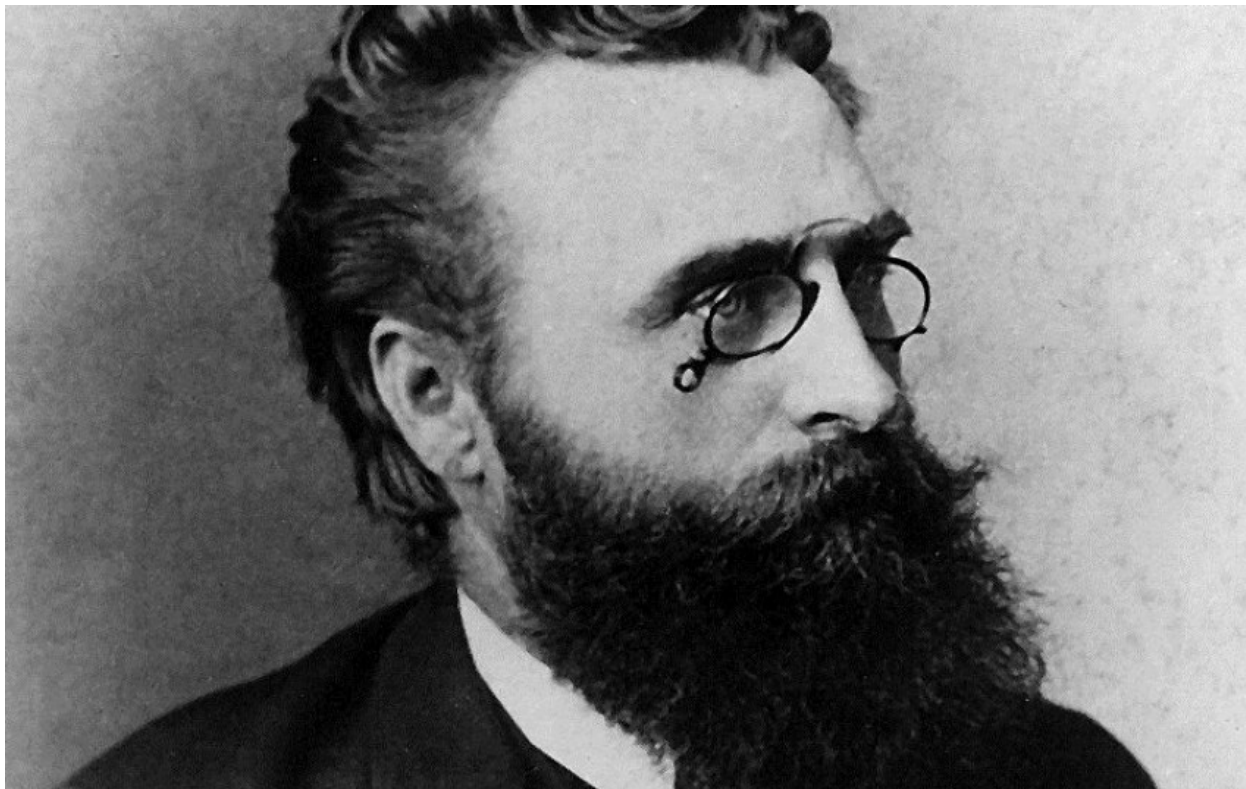
Katolický kněz, Sejnenský biskup

Spisovatel

Lingvista

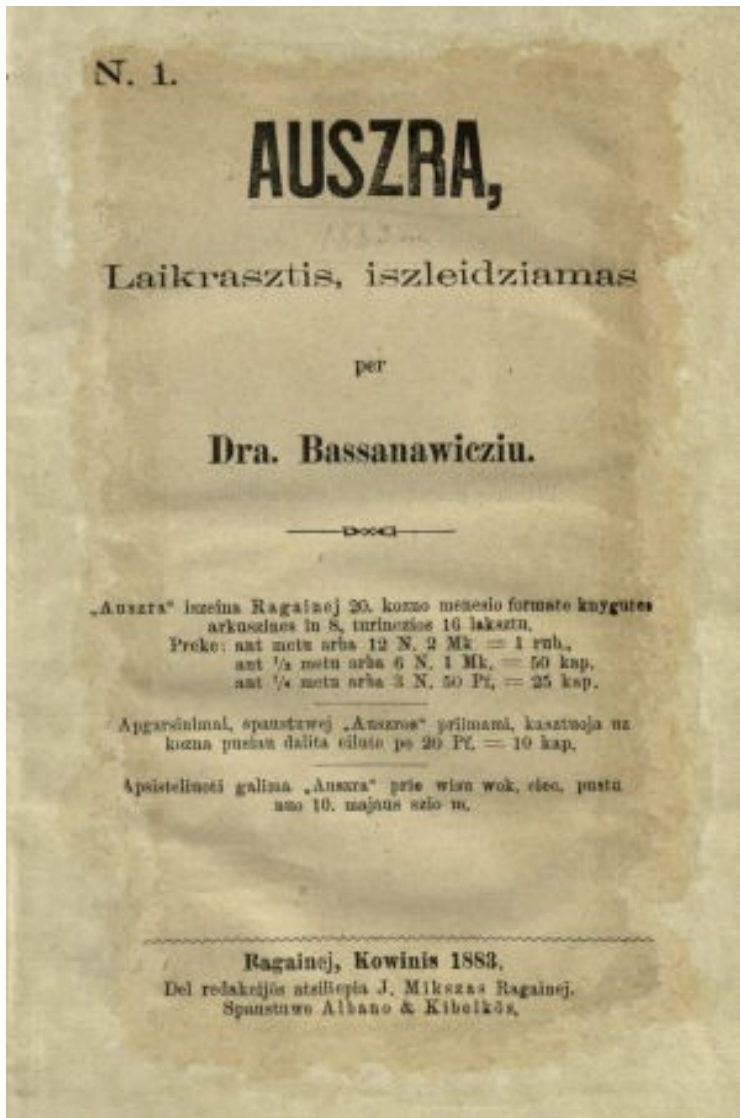
Autor poémy *Anykščiu šilelis (Bor
kolem Anykščiai)*, 1858/1859

Následuje četba
Anykščių šilelis

Jonas Basanavičius (1851-1927)

v Praze: 1882 - 1884

Praha-Vinohrady, Balbínova 15

Četba předmluvy k
prvnímu číslu časopisu
„Auszra“

Vincas Kudirka
1858 – 1899

Zakladatel časopisu
Varpas (Zvon), 1889-
1905.

Autor hudby a slov
litevské hymny

Vůdčí osobnost
národního obrození

„Varpas“ uždėjimas
Tilšėje 20. Kiekvieno mėne-
sia. Mažiau prekė su pri-
stašium.
Rusijoje . . . 4 rubl.
Prūsijoje . . . 3 mark.
Amerikoje ir kitur 5 mark.

VARPAS

Agar išimam „Varpas“
kaską už kiekvieną ket-
virai dalyką, šilto smulkiu
raštu spausu 20 pėn. arba
10 lap. pėrimam „Varpas“
rūdytėje šitūdiu per Lum-
pėnų, Outposten.

literatūros, politikos ir mokslo menesinis laikraštis.

Itaijai: Naujas laikraštis, J. g. — Varpas, V. Kąpys. — Antanas Valsys, Jonas L. . . . — Sumaudojimas medžio.
J. Seidarus. — Anidant su alium pavil Saerusa. — Iza tarynėnėk darvos, a. b. — Hygiena, Hygijos tarmė. — Literatūza
perkalva, A. z. — Iza visur. Badrya. — Politika. — Atzika. — Iza produktaisn turgavisaia. — Pasarga rėdytė. — Aggar-
vėlmat. — Iza bulletin Vilniaus meteorologizkos observatorijos.

Naujas laikraštis.

Tose szalyse, kur žodis liūsas, kur aiskini-
mas ir platinimas tauriszkū idėju neranda truki-
nimo; kur beveik kiekvienu dailis dvasiszkū turtu
žmonijos turi savo organą, per kurį platinasi ir
didinasi; kur laikraszczi skaitomū yra szimtais, —
pasirodymas naujo laikraszczi neturi tokio svar-
bumo, kaip pas mus. Szendieniszkame musu pa-
dėjime pasirodymas naujo laikraszczi turi buti
priskirtu prie svarbesniū ir rūstesniū dalyku, nės
reikia pargalėti daugybę visokiū nelaimiū, reikia
atsakyti ant daugimū klausymū, reikia pasiekti
mierį, einant ne keleis nutrintais, bet keleis, ku-
riūs dar reikia iszvesti. Bet koks musu padėji-
mas, kokie medegiszkū turtai, kokios spēkos? . . .
Atsakymas trumpas: musu padėjimas yra toli
biauresnis už padėjimą žydu ir totoriū, nės tiems
neužginta laikyti savo kalbą, iszdūti laikraszczius,
turėti mokslavietes.

Medegiszkus turtus galėtume rasti, kad tarp
musu butu daugiaus žmoniū, troksztancziū tarnauti
abelnai, tėvynei, be paturėjimo ant to, ar darbi-
ninkai ant szlovės ir pakėlimo tėvynės priguli
prie vieno ar kito skyrio, pagal savo dvasiszkas,
doriszkas, protiszkas ir svietiszkas pažuras. Ne
gražus tai ir peiktinas daigtas, kad dar daugel
Lietuviū ar su visūmi nenori suprasti Lietuvos
reikalū, ar supranta keblei: turėdami-gi keblų
supratimą, mislyja, kad atnesztū gerą tėvynei
galima tik sutinkant su juju pažiuromis. Tankei
matal žmogū, kurs turėdams geriausius norus,
isz kalno stato savo iszlygas, nū kuriū atstotū
niekadus nenori, ir su visūmi neklausū, jeigu ką
nors jam užmetinėji. Numargojė rankas nū visko,
nestrupina nēl pirsztū pakrautiū del pagerinimo
tautiszkū dalyku. Žinoma, — quot capita —
tot seusus — bet ką eia mislyti, apie pervedimą
ar tu, ar kitu asabiszkū idėju, kada-gi abelnai
lietuviszka tautiszka idėja tik pradyygo ir iki pil-
nam užaugimui reikia dar gerai lukterėti. Nepri-

traktu musu ir inteligentiszkū spēku, kad Lietuvei —
inteligentai butu mažiaus apsilėidę ir atszalę ant
vieko, kas priguli prie tautiszkū dalyku. Ne per-
dėsiu sakydams, kad nėra dėl Lietuviū — inteli-
gentū sunkesnio daigto, kaip elgtiesi pagal reikalą
Lietuvystės, lengvesnio-gi, kaip iszszadėti dar-
būse savo prigimimo ir dvasios. Jau ne klausiu
dėl ko taip yra . . .

Dabar pažiuėkime, kokius reikalavimus stato
skaitytojai lietuviszko laikraszczi? Daugumas no-
rėtu, idant lietuviszkas laikrasztis butu visotiniszkū,
t. y. idant jame rastū atsakymū ant visokiū klaū-
symū ir visokiūse dalyse žmonijos mokslo. Su-
priantame tokius norus, nės žinoma, kad kiekvienas
tikras Lietuvis mėgtū turėti prigimtoje kalboje
visokiū straipsniū.

Rupinsimės, idant musu laikrasztis atsakytu
norams skaitytoju; prizadėti vienok, kad laikrasz-
tyje dabar jau bus placzi iszapildytas visos ja
daly, negalime isz priezasties stokes medegiszkū
turtū. Laikrasztyje dūsime vietą visiems balsams
Lietuviū, tikru tėvynės mylėtoju. Talpinsime
straipsnius tik tokius, kuriūs matysime nandingais
abelnai reikalams Lietuvos, atmesdami visus
dalykus, pavestus užmanymū ar sziochio, ar tokio.
Lietuviū skyrio, nės mieris musu — tarnauti Lie-
tuvai, ne-gi skirtingoms Lietuvos partijoms.

Perziurėdami prisijustus į rėdytę straipsnius,
talpinsime tūs, kurie taps iszrinkti didumu balsu
sąnariū rėdytės.

Pradėjome iszdūti laikrasztį prie mažū spēku,
prie menku turtū, bet turėdami didę viltį, kad
skaitlius musu sądarbininkū greit pasididins, kad
musu darbas ne ilks tiszczū, bet ras atsizsau-
kimą tarp visu Lietuviū, troksztancziū Lietuvis
buti ir tėvynei savo tarnauti.

Pradžioje užminėkime, kokius trukinimus randa
iszleidimas lietuviszko laikraszczi; eia-gi pasa-
kysime, kad trukinimū nesibaidome, darbo nesi-
galėsime ir nors palengva, bet mierį sieksime.
Nors jau gana buvo pražudyta darbūse Lietuviū

Jonas Mačiulis MAIRONIS
1862-1932

Kněz, básník, literární historik

Nejdůležitější postava litevské literatury období národního obrození.

MAIRONIS

„Pavasario balsai“ („Jarní hlasy“), 1895

Sbírka básní **Maironise**.

Ústřední literární událost doby národního obrození.

Četba Maironisovy básně *Trakų pilis*
(*Trakaiský hrad*)

(text v litevštině a angličtině k dispozici v Isu)

